

dil Qavam es Salteneh, predse-
 nik perzijske vlade, in povzr-
 čila je različna ugi banja.

Druga vest pravi, da se rusi-
 vojska posadka okrog 2500 me-
 nahaja v Karaju, ki leži 23 mi-
 severozapadno od Teheran
 glavnega perzijskega mesta.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi pismov in nenaročenih člankov ne se vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Vojne še ne bo—III

V zadnjem članku smo navedli nekaj dejstev, ki govorijo na vsej strani proti izbruhu vojne v bližnji bodočnosti med Rusijo na eni in Ameriko ter Anglijo na drugi strani, in to kljub vsej napetosti. Edina država, ki je fizično sposobna za novo svetovno vojno, je ta dežela, ki je izšla iz zadnje vojne gospodarsko še veliko silnejša kot je bila prej. Amerika danes faktično nadkriljuje ves ostali svet v proizvodnji; to prvenstvo bo imela tudi še toliko časa, dokler se razbita Evropa z Rusijo vred ne postavi na noge, kar bo vzelo najmanj deset let. Tako mogočnega industrijskega kolosa kot je Amerika svet še ni poznal.

Ta vloga ji je zagotovljena za nedogledno bodočnost, toda le pod pogojem, ako se ne zaplete v kakšno blazno vojno, v kateri bi se proti njej obrnil do malega ves svet. Tudi atomska bomba ji končno ne bo nič pomagala, marveč lahko postane tudi njena poguba. Sigurno tudi Amerika ni toliko močna in mogočna, da bi mogla prenesti novo svetovno vojno za nadvlado sveta brez katastrofalnih notranjih in zunanjih posledic.

Taka vojna (proti Rusiji) bi ji na eni strani prinesla velik notranji razdor in čistokrvni fašizem, na drugi pa tudi nobene sigurnosti na zmago. Ako bi vojna trajala več let, bi se tudi ta bogata dežela gospodarsko zelo izčrpala. Tukaj nimamo v mislih samo fiskalno in finančno politiko, marveč tudi prirodno bogastvo — gozdove, olje, železne rude, yes, tudi železno rudo. Piramida ogromnega narodnega dolga bi se sesula kot hiša iz kart (to se zna prej ali slej zgoditi tudi brez vojne — z vrnitvijo "Hoovrovih časov"), žlahtnih rud je komaj še za nekaj let, gozdovi se hitreje uničujejo kot rastejo, dobre železne rude je komaj za par generacij v deželi, znanih petrolejskih rezerv pa za dobrih 15 let po izjavi Harolda Ickesa. Seveda je še vsega dovolj za — samomor "civilizacije", kar bi nova vojna v dobri meri tudi prinesla.

Amerika je danes posebno v zunanji politiki podobna bogatemu pijancu, ki se zaletava sem in tja, nekaj časa pridiguje in moralizira, v svoji velikodušnosti meče denar ali kruh sem in tja, v naslednjem hipu pa žuga in grozi. Svesta si je le svoje oblasti, svoje moči, nima pa volje in po vseh videlih niti sposobnosti za formiranje kakšnega konstruktivnega in vseobsežnega programa, na katerem bi bilo mogoče zgraditi svetovni mir. To jalovalo politike stá Truman in Byrnes sicer podedovala od svojih prednikov, kajti tudi pod Rooseveltom ni vlada imela nobenega konstruktivnega ali pozitivnega programa za svetovni mir. Prav tako ali pa še bolj jalovala je tudi opozicija (republikanec).

Posledica vsega tega je — "power politics", tajna diplomacija, kolebanje, hinavsko moraliziranje, žuganje in zdaj tudi prikrito groženje z atomsko bombo. Taka politika logično ne more roditi nič drugega kot kaos, trenje in slabe mednarodne odnose. Amerika je imela velik prestiž in ga ima deloma še danes; toda če bo nadaljevala po sedanji poti, ga bo izgubila na vsej črti.

Vzrok ali glavni krivec vsega tega kaosa, napetosti in zastrupljenega mednarodnega ozračja je po zadržanju mnogih — Rusija. Te teze se na vsej črti drže tudi naši ameriški in angleški državniki. Ako bi se bila Rusija po porazu osišla lepo umaknila nazaj v svoje stare meje pa kimala Londonu in Washingtonu, bi bilo vse idealno. Nobenega trenja bi ne bilo in Stalinu pa rdeči armadi bi še danes pili slavo. To je faktično, kar danes zahtevajo v jedru vsi ruski kritiki, posebno pa rusofobi. Slednji bi se sicer tudi s tem ne zadovoljili, marveč bi še tudi potem gajžljali sovjetje. V Rusiji res ni vse idealno, kakor trdijo rusofili, toda tudi ni v nobeni drugi državi.

Da je tako mnenje ali zahteva do skrajnosti naivna, ni treba poudarjati. Pričakovati ali zahtevati od druge največje sile na svetu — potencialno sploh največje — ki je bila več kot 20 let obkrožena po "sanitarnem kordonu", proti kateri je zapadni kapitalizem sploh zredil Hitlerja in ves njegov nacizem — pričakovati ali zahtevati, da se mora Rusija umakniti za svoje stare meje in prepustiti razbiti in kaotično Evropo, da se v nji zopet zaredi fašizem, kar bi bila velika možnost, ni samo naivnost, marveč tudi največja stupidnost.

Kaj takega bi mogli zahtevati od Rusije le v primeru, da bi se bile Amerika, Anglija in Rusija že med vojno, sploh takoj v začetku svoje koalicije proti osišču zedinile na kak konstruktiven program za rehabilitiranje Evrope po porazu Nemčije in Italije, to je za reorganiziranje Evrope v evropski federaciji ali pa vsaj v treh ali štirih pokrajinskih federacijah.

Toda, ker ni nobena izmed velike trojice imela kaj takega v programu, je Rusija postala po vseh zgodovinskih zakonih povsem logičen dedič Hitlerjeve dediščine — razbite Evrope, kajti le pod njenim vodstvom se bo mogla postaviti na noge in kar je glavno, tudi izkoreniniti fašizem. Kdor tega ne vidi, slabo razume zgodovino in razredni boj in tudi pogled mu je zastir v bodočnost.

Edina druga alternativa je, da bi razbita in od kaosa razjedana Evropa prišla pod vpliv Anglije, Amerike in — Vatikana. Kakšne bi bile posledice te koalicije, lahko vidimo v Grčiji in Italiji, kjer se v splošnem kaosu in lakoti zopet kot nov fašizem. V taki Evropi, ki bi bila dominirana po tej trojici, bi postal Vatikan dominantna politična sila, pod katero bi se zopet razvil fašizem, oziroma klerofašizem. Taka Evropa bi zopet prej ali slej pričela kovati križarsko vojno proti — boljševiski Rusiji.

Rusija bi torej morala biti popolnoma slepa, ako bi tega ne videla, in povsem stupidna, ako bi ne skušala razširiti in utrditi svoje sfere, sploh svoje hegemonije nad Evropo. Vse to seveda poraja trenje, živčno vojno in antirusko histerijo. Ampak ako hoče Amerika igrati konstruktivno vlogo v današnjem in bodočem svetu, se mora sprijazniti s tem dejstvom in prepustiti Evropo ruskemu vplivu. Pod njenim dinamičnim vodstvom se bo Ev-

ODMEV NA CHURCHILLOV
GOVOR

Bellingham, Wash. — "Stric iz Anglije" je prišlo na misel, da je on tisti Mesija, ki bo odrešil svet pred komunistično nevarnostjo. Zato je menda prišel v Ameriko, kjer obdržava svoje govore in poziva vse pravovernne na boj proti komunistični Rusiji.

Churchill pravi, da bi se morali vsi angleško govoreči narodi združiti proti preteči nevarnosti. Odmev njegovih govorov je različen. Mož je pokazal, da je že star in misli, da smo še v času, ko je lahko vsak blufac zavedel narode na svojo stran. On in njemu enaki vidijo strah pred komunizmom, ne vidijo pa ga zatirani in ponižani. Mož sam demonstrira s svojimi govori, da je zelo kratkega spomina, kajti če ne bi bil, bi moral vedeti, da on širi komunizem in ne Stalin!

Kdo vraga pa se je bolj boril proti nacifazizmu kot komunisti? In kdo danes podpira Slovence v njih pravični zahtevi za Trst — Anglija ali Rusija? Pa tudi glede angleško govorečih Amerike, katero on sraata za angleško, bi moral vedeti, da je zgrajena na principu Deklaracije neodvisnosti in proti kakršnemu koli imperializmu, tudi proti angleškemu.

Če bi bil živel Churchill v o-nih časih, bi prav gotovo ne bil na strani "upornikov". Ali niso bili ameriški revolucionarji, očetje naše velike in mogočne republike, tedaj smatrani za — komuniste? Imeli so jih še za hujske kot komuniste, ker so bili uporniki. Seve, vse to je pozabljeno, ampak kljub temu je dokaz, da so uporniki zmagali in postali mogočni.

Ali ne predstavlja ta primer — stric iz Anglije — da bo Rusija tudi postala mogočna kot Amerika? Ali misli on, da bo ohranil angleški imperij s tlačnim pravim malih narodov? Ali niso bili tudi ameriški revolucionarji v istem položaju kot so danes mali, zatirani narodi? Kdo je bil tisti, ki je širil duh upora proti angleškemu kralju? Ali niso bili tedaj imperialisti enaki sedanjim? Ali ve "stric iz Anglije", kaj bi storili z onimi, ki so podpisali Izjavo neodvisnosti, ako bi bili premagani?

Nekje sem čital, da je predsednik zborovanja, potem ko so podpisali Izjavo neodvisnosti, opozoril svoje kolege s temi besedami: "Gospodje, držimo skupaj! Če podležemo, bomo posamezno — viseli!" ... Dobro bi bilo, da bi kdo "strica iz Anglije" opozoril na ta zgodovinski dogodek.

Churchill poziva vse angleško govoreče narode k skupni zvezi proti komunizmu. Zakaj pa ne razloži kaj je komunizem? "Komunizem" je grozna zver, bi človek sodil po njegovem govoru. Moč očitno ne ve, kaj brblja, ker če bi vedel, ne bi teh neumnosti klatil po Ameriki.

Narodi se ne brigajo za "izme", vse, kar hočejo, je, da živijo v miru in obdelujejo svojo zemljo. Ljudstvo je za tistega, kdor mu garantira mir in svobodo, pa naj bo to komunist ali pa Churchillova stranka. Vse kaže, da nima Churchill nobenega pojma, kako so bili narodi izčepeni pod kraljevskimi oblastniki, tako v Jugoslaviji kot v Grčiji, kamor je on poslal vojaštvo, da drži narod dol. Kakšna ironija! Sam širi nezadovoljstvo in jezo ljudstev proti sebi, potem pa pride v Ameriko hujskati proti Rusiji.

Je že hudič, kjer Boga ni ... Ampak jeza nam ne pomaga. Lahko pa storimo precej, kajti volitve niso več tako daleč, pripravimo pa se lahko že sedaj, to je, da o tem razmotiramo in poučimo one, ki so malodušni in pravijo, "da je vse glih." Povedati jim je treba, da predsednik ne more napovedati vojne, kongres pa lahko, zato moramo pa-

ropa, ali vsaj oni del, ki bo pod rusko sfero, prej ali slej razvila v gospodarsko enoto in v mirno sožitje narodov. — To bi bilo tudi v interesu svetovnega mira. — O tem še jutri.

ziti kakšne kongresnike pošlje-mo v Washington. S tem bomo najefektivnejše odgovorili vsej reakciji!

Se nekaj. Dobro bi bilo, da bi "stric iz Anglije" čital pisma Slovencev iz stare domovine in videl bi kako so zadovoljni s komunistom Titom in novo vlado. Well, možičelj s cigaro je star — Bog mu odpusti, jaz mu ne morem ... George Gornik.

GLAS IZ STARE
DOMOVINE

Cuddy, Pa. — V Prosveti se-daj čitamo mnogo pism iz stare domovine. Tudi jaz sem prejel že več pism. Ob tej priliki naj omenim, da bi se v mojem zadnjem dopisu moralo glasi, da tista cesta vodi v Oslinico, ne v Oslinico. Nakratko naj omenim pismo, ki mi ga je pisal moj brat.

Med drugim piše o bombardiranju. Dokler so metali majhne bombe, so se skrivali po kleteh, ko pa so začele padati velike, so morali pa bežati v gozd, od kjer so gledali mesto v plamenih. Potem so se vrnili v domov, toda ni bilo več ne hiš ne pohištva, kajti ogenj in bombe so vse uničile. Sedaj se brat vprašuje, zakaj je delal vse svoje življenje, a na starost (sedaj mu je 75 let) pa nima niti strehe nad glavno, prav tako nobene opreme.

Dalje piše brat, kako so Italijani internirali njegovega sina, v Firenci pa je pobegnil in prišel domov le malo živ. Njegov mlajši sin pa je bil v partizanih od vsega početka in je bil večkrat ranjen, najbolj pa tedaj, ko so partizani zavzemali Reko, Sušak in Istro. Bil je ranjen v levo roko, v prsa in glavo in ležal je tri dni v nezvesti. Sedaj se mu je stanje malo izboljšalo.

Prejel sem pismo tudi od sosedu Mihe, Šafarja (Sricev Mirško), kateri mi piše, da so mu Italijani odpeljali štiri hčere in enega sina. Sin je umrl, ena hči je pobegnila, treh pa še ni nazaj in ne ve, ali so mrtve ali žive.

Prejel sem pismo tudi od sosedu, v katerem mi sporoča, da so Italijani internirali njenega brata, kateri pa jim je pobegnil in prišel v Zagreb, kjer so ga ujeli Nemci in poslali v Ljubljano. Tam so ga postavili ob zid z namenom, da ga ustrele, toda neki župnik ga je spoznal in se zavzel za njega, kar so ga izpustili.

Pisala mi je tudi moja nečakinja (hči od moje sestre). Ona ne piše baš slabo, omenja pa, da ne bo nikdar pozabila strašne vojne. Pisala mi je tudi hči od brata moje soproge. Italijani so jim zažgali hišo in družina se je razgubila na vse strani. Dalje sporoča, da so Italijani požgali svojo rojstno vas in sedaj stoji le še cerkev.

Dragi rojaki, kar presodite kaj vse so počenjali Italijani s slovenskim narodom. Požigali so slovenske vasi in mesta, trpinčili ljudstvo in morili na debelo. Za danes dovolj, ob priliki se bom pa zopet oglašil.

Anton Shaffer.

GLAS IZ GORENJSKE

Rock Springs, Wyo. — Prejela sem pismo od moje sestre Marije Mrak iz Dolnje Brda pri Poljanah nad Škofjo Loko. Pisma ne bom priobčila v celoti, ker je podobno drugim, ki jih čitamo v Prosveti, ampak le nekaj stavkov, ki se glase:

"Imela sem pri partizanih štiri otroke, dva sina in dve hčeri. Trije so se srečno vrnili domov, enega sina pa sem izgubila. Padel je ravno proti koncu vojne. Daroval je svoje življenje za svobodo domovine blizu Gorice, in sicer 7. maja 1945."

Počivaj v miru, dragi nečak! Sestra mi je poslala tudi sledečo pesmico:

Svoboda

Bilo lepo majsko jutro, pomladni vetrček je pihljaj, ko je v gozdu v spalno sobo kurirček mladi se prismejal.

Vstani, tovarišja draga! Svobodno mesto kliče nas, svobodno mesto Škofja Loka, Poljane in Gorenja vas!

Jeli je to res, ali so sanje? Veselejem vsem žari v očeh, slovo vzeti od hribov, gmajne, kjer bili smo v trpeh dneh.

Slovo od gmajne smo vzeli, vsak je vriskal, se smejal, slovo še pički so zapeli, svoboda gozd je šepetal.

To je ena mnogih pesmi, ki so jih spesnili partizani, ko so se vojevali v gozdovih za svobodo.

A. Obloček.

DVOJE PISEM IZ VASI
BATNOGA, HRVATSKA

Luserna, Pa. — Od vsega začetka smo se navduševali za osvobodilno gibanje v naši rodni domovini. Lahko rečem, da nas je bilo 95 odstotkov poštenih Jugoslovancev za partizane. Mnogokrat smo si mislili, kako so naši bližnji, ali so s partizani ali so jih zavedli duhovniki in domači izdajalci. Pisma iz naše rodne domovine nam so jasna pričra, da so bili vsi poštene Jugoslovanci s partizani. Te dni je moj mož prejel dve pismi iz stare domovine, namreč iz vasi Batnoga, občina Cetingrad na Hrvatskem. Pišeta mu sestra in 15-letni nečak. Ker je vsebina osebnega značaja, bom navedla le par izčrpkov. Sestra piše:

Dragi brat! — Vesele me, da si se oglašil. Veselega ne morem poročati nič, saj si gotovo čital o našem strašnem trpljenju. Tudi mi smo izgubili vse. Nemci so streljali s topovi na našo vas in v tej bitki je bila ubita tudi naša mama. Sirota je bežala, da se skrije v drugi vasi, pa je tam padla. Zgubili smo tudi našega edinega brata in ostalo je šest nepreskrbljenih sirot.

Nečak Milan piše: Dragi stric! — Težko nam je, ko vam moramo poročati, da smo izgubili vse, tako tudi našega ljubelega očeta, ki je dal svoje mlado življenje na oltar svobode. Padel je tudi naš nečak Vinko, dalje njegova žena in Vaša mama. Vinko je zapustil 7-letnega sinčka, ki je ostal brez staršev. Vinko se je nalezal malarije pod srbsko diktaturo pri vojakih v Macedoniji in je umrl v starosti 22 let, kmalu potem pa je umrla tudi njegova žena, da je sinček brez staršev.

Tri leta smo se potikali po tujih hišah, kar je bilo zelo hudo za našo mamo z nedoraslimi otroci. Sedaj smo spet doma, ampak našli nismo ničesar, ostali smo pod vedrim nebom, kajti požgano in pokradeno je vse. Na zidovje smo dali streho in sedaj živimo pod njo, ni pa nobenih oken. Trije sinovi našega strica Jurija so tudi padli, tako da smo izgubili sedem naših bližnjih. Drago smo plačali za osvoboditev Jugoslavije, ampak žrtve tisočih naših bližnjih sinov in hčera ne bodo nikdar pozabljene! Iz njihove krvi se bo dvignila nova družba, ki bo resnično demokratična in bo znala čuvati svojo s tolikimi žrtvami pridobljeno demokracijo!

Tako piše mladi nečak moje-mu možu. Dolžnost nas vseh tukaj je, da pomagamo prizadetim v Jugoslaviji, da se čim prej postavijo na noge. Pomagati jim moramo po svojih močeh sedaj, ko so najbolj potrebni. Neverjetno je, da je med nami še kdo, ki ne simpatizira s herojskimi narodi Jugoslavije. Jaz mislim, da oni, ki so se znali boriti proti tujemu in domačemu sovraštvu z golimi rokami, bodo znali upravljati svojo osvobodeno domovino.

Kljub vsemu temu se še vedno sliši o komunističnem bavlju proti Jugoslaviji, pa tudi tukaj strašijo s tem bavljavom. Kakor hitro se delavci odločijo, da vprašajo za večji kos kruha, jih nahujuje s komunisti. Ampak delavstvo mora stati trdno skupaj in se ne sme strašiti za pretek, pa naj prihajajo od kjer koli.

Medtem pa koraka nova demokratska Jugoslavija naprej na vsej črti. In gre naprej z odločnim korakom ne le z besedami, temveč tudi z dejanji, kakor

je mlada republika jugoslovanskih ljudstev do sedaj že dovolj jasno pokazala. Prav je, da je razlatala bogataška veleposestva in jih razdelila med tiste prej brezpravne, ki so pripravljene delati. Dobro bi bilo, da bi tudi nam v Ameriki dali del profita, ki ga izpraznijo iz delovnega ljudstva, potem ne bi bilo komunistov ne komunističnega bavljava, ki se ga v resnici niti otroci več ne bojijo.

Štefanija Vratarč, 204.

PRIZNANJE
DOPISOVALKI KRAINZ

Milwaukee, Wis. — Želim pohvaliti dopisovalko Prosvete Kathrine Krainz, ki je napisala dopis, kako duhovniki učijo, da je bil Kristus revnih staršev, hodil bos po svetu in učil ljudi usmiljenja in ljubezni, dočim sedanji božji namestniki pa žive v razkošju ter so lakomni in sebični.

Ako bi živeli tisti, ki vladajo, tako kot je učil Kristus, potem ne bi na svetu poznali ne vojne in ne revščine.

Tuintam mi pride v roke Ameriška Domovina in Milwaukee Obzor. Ako resnično tako dela Tito kot poročata ta dva časopisa, potem si bo izkopal same-mu sebi grob. Urednika teh dveh listov pišeta, da je vse ljudstvo proti Titu, kar pa jima seveda ne verjamemo, kajti pisma, ki jih prejemo iz stare domovine, pričajo prav nasprotno.

Max Albin.

PRISPEVKI ZA
OTROŠKO BOLNIŠNICO

Detroit, Mich. — Zadržim sem poročal o aktivnosti in uspehih naše podružnice 108 SANSa. Namesto venca za pokojnim Rudijem Zoretom, bivšim hišnikom Slovenskega delavskega doma, so darovali slediči v sklad o-troške bolnišnice:

Po \$5: John Skerbin in žena, Jack Kapel in žena, Joseph Kotar in žena, Frank Modic in žena, mr. in mrs. Scully, Peter Puhek in žena, Peter Benedict in žena in Herman Grebenc; ena oseba \$3, štiri po \$2, 30 po \$1 in dve po 50c, skupaj \$82.

Najlepša hvala vsem darovalcem za to plemenito stvar! Ta denar pomeni več simpatij za pokojnikom kot pa cvetice, katere so danes že ovene, medtem pa bo pomoč za otroke slovenske krvi trajna.

Dalje poročam, da se bo vršila prihodnja seja podružnice 108 SANSa v nedeljo, 7. aprila, pričetek ob treh popoldne v Slovenskem delavskem domu na Livernois.

Frank Modic,

tajnik 108 SANSa.

IŠČE BRATRANCA
IN PRIJATELJICO

Chicago, Ill. — Prejela sem pismo od rojakinje Marjete Ueman (roj. Ivanež) iz vasi Jugorje pri Novem mestu.

Pismo je dospelo v 30 dneh, kar znači, da se razmere polagoma izboljšujejo. Ona je dobila svoj naslov od moje sestre v Gaborjih. Med drugim piše, da potrebuje pomoči. Dalje piše, da je morala bežati pred Italijanom s hčerko, ki je bila komaj en dan stara. Italijani so ji zažgali dom in sedaj je brez strehe, poleg tega pa ima pet otrok, od starosti 2 do 11 let. Moža pa so ji ubili belogardisti. Bil je partizanski bojevnik. Razumljivo, da nima družina kaj oblični in ne obuti.

Prizadeta žena bi rada izvedela za bratrance Johna Ivaneža in prijateljico, katere dekliško ime je bilo Marija Jaklič, oba doma iz vasi Gaborje. Torej, ako bosta čitala te vrstice, naj ji pišeta. Ako bi kdo želel natančneje vedeti o njej, mu lahko pošljem njeno pismo. Moj naslov je 2657 So. Ridgeway ave., Chicago 23, Ill.

Helena Sedey.

TO IN ONO

Bellaire, O. — Pod današnjem sistemom so težavna in s trnjen zaraščena pota do zaželenega svetovnega miru po vsej zemeljski obli. Zlasti se godi krivica malim narodom. Namesto da bi majhne države same izvo-lile svoje vladne uradnike, kate-

ri bi delovali v korist celnega naroda, jim pa v mejejo polena pod noge, to ne bi bilo demokratično ravno so jim objubile v skem čarterju svobodo in odločevanje. Če pa se majhne države postaviti bu veseleam, pošljejo po ženo silo proti njim, čen-tudi male države pom-veliki meri do poraza na-ma, ki je grozil-zaslužni svet.

Še pred koncem druge ne vojne sem v naši P-zapisal, da ne bi rad um-kler ne izvem, kakšno vl-bodo izvolili jugoslovana-rod. Zapisal sem tudi, slovanski narodi po prvi ni vojni zavrgli staro ogrsko monarhijo, zato ne-nobenega vzroka, zakaj jugoslovanski narodi po-svetovni vojni zavrgli kraljevino. Kakor razv-poročil jugoslovanskih se je moja iskrena želja črti izpolnila. Jugoslo-ljudstvo se je otreslo tro-drugih parazitov, ki so ljudstvo izkoriščali skozi-ja. Narod je bil prisiljen ti Bogu, kar je bilo bož-kranju, kar je bilo kral-Če pa se je uboga para u-mu odluku, je bila prek-vse večne čase in zgodi-da je šla zadnja kravica-va, to se pravi, da je š-stvo na boben, da je bi-ščeno višji gospodi.

Pri zadnjih jugoslovans-litvah je zmagala narodo-vica nad tisočletno izkoro-ko krivico. To pa razne b-strašno boli, kajti njim-bodo nikdar več povrne-časi. Ljudstva, narodi, grenke izkušnje iz pre-zato so se trdno odločili, vajo sami sadove svojeje-nega dela v svobodni in-kratični Jugoslaviji, kar-slehernega zavednega J-vana po vsem svetu.

Kakor mi pišeta brat in iz občine Kastav, so b-tamkajšnji kraji precej p-vani, namreč vas Jurčič-lihi. Bilo je požganih 40 hiš, oziroma vse. V m-Čikoviči sta bili požgani-či enemu gospodarju, do-bilo prizanešeno ostalim-šam. Tudi pol vasi Ru-bilo požgane in porušene-sestrični so tudi zažgali l-je so prizadete vasi Fr-lanija, Spincel. V sled-si živi moja sestra, ki je-vso družino internirana-jji. Njen edini sin Jank-bil oženjen, je bil zapr-rišću na zloglasnem otoku po kapitulaciji Italije p-pridružil partizanom, a n-je padel v Bosni za svoe-goslavije.

Ko je prišla sestra z-d-movov, je našla hišo od-mov izropano, za nameček-jim zapalili še skedenj, k-sreči pa je še moč izru-eno oko, na drugega-bil operiran. Starejši sin-ga brata, star 18 let, pa-je kot partizan pri Mržih V-mlajši pa služi že 10 m-pri vojakih v Postojni.

Brat dalje piše, da je-koviči darovala 10 življ-svobodo, precejšnje štev-jih je bilo ranjenih, n-pohabljeni za vse življenje-tem žrtvam, piše brat, d-sedaj svobodni zrak v m-goslaviji. Čudno se mi v-ko so mogli okupatorji h-hiše v naši vasi, kajti bile-zidane in z opeko pokr-likar nisem slišal, da b-rela ena sama zidana h-opeko pokrila. Moj brat-pismen in sporočil je, da-hodnjič bolj natančno op-sal sem mu, naj mi spo-je bilo kaj domačih izd-iz kakso se je obnašala-ščina.

Upam, da ni bilo v na-jev izdajalec, kajti kate-bili že od nekdaj upo-naprednjaki, namreč o-ko so nekega kapetana-Lokvo, da je utonil. Z-utonitvijo je prenehala-ki so jo morali Kastav-vati kapetanu. Prepri-če bi dobili v roke Ma-(Dalje na 2. strani)

Vojna ali mir?

Napisał Donald Bell

Kar doživljamo v teh tednih, so bitke najnovejše "živene" vojne, ki sepevovod ustvarjajo strah, da nam grozi nova svetovna vojna. Mnogo je politikov in komentatorjev, ki primerjajo sedanjo napetost z dobo od leta 1937 do 1939, ko je tudi svet težko dihal pod pritiskom napetosti, ki je spremljala "živeno" vojno — predhodni-
ce strahne svetovne katastrofe druge svetovne vojne.

Trdno sem prepričan, da so te bojne prav tako neupravičene, kot so netočne zgodovinske primere, ki jih spremljajo. Popolnoma sem uverjen, da se bodo veselele sporazumele in da bo tretja svetovna vojna preprečena.

Ako je že komu na tem, da bi se v zgodovini primerov, ki bi odgovarjali sedanjemu položaju, je potrebno poseči mnogo bolj daleč v preteklost kot do leta 1937. Sedanja svetovna situacija je mnogo bolj slična položaju Evrope po napoleonskih vojnah — analogija je v tem slučaju zanesljivejša od velika.

Napoleon je bil zedinil pod svojim žezlom vso Evropo. Drugo za drugo je napadel vse evropske dežele in si jih podvrnil. Vse dotlej, dokler ni napravil svoje največje napake s tem, da je napadel Rusijo. Tedaj je koalicija Rusije in Anglije podrla največjega agresorja 19. stoletja.

Tak je bilo tudi s Hitlerjem. Toda prav tako kot se je izkazalo nemogoče, da zavezniški proti Hitlerju ostanejo ločni po svoji zmagi, so tudi tedanji zavezniški zmagali po zmagi izgubili svojo zmagost. Veliki štirje tedanje dobe so bili monarhi Anglije, Rusije, Avstrije in Prusije. Srednjo so se na mednarodnih konferencah v Parizu, Londonu in Dunaju — na Jalti in Teheranu iz leta 1814 in 1815. Že takrat je bila ena spornih točk poljska in Saška, kot je danes poljska in Slezijska. Britanija in Avstrija sta si prizadevali, da bi preprečila razširjenje ruskega vpliva v teh predelih.

Kot danes, je tudi takrat Rusija trdila, da je največ doprinesla k zavezniški zmagi in trpe-
la največ opustošenja. Tudi takrat je rasel njen vpliv in silil na zahodu in v smeri Balkana. Angliški minister Castlereagh je bil tudi takrat prepričan, da ruski car Aleksander nekaj napoleon, proti kateremu bo zmagal ustvariti novo koalicijo. Najprej korist je žela od tega francija, agresorska država tedanje dobe. Talleyrandu je uspelo prepričati zahodne zavez-
nike, da ne velja preveč oslabiliti francije, češ, da bo v tem slu-
čaju zamogla ustaviti širjenje ruskega vpliva skozi Evropo.

Skoro neverjetno je, koliko je ta analogij s sedanjim položajem, ako nekdo proučuje zgo-
dovino dunajskega kongresa. Ko so hoteli štiri velesile obdržati v svojih rokah ves vpliv, so na-
metale na odločen odpor vseh manjših držav — kot danes. Naša teh sil je organizirala svoj poseben vojniški sistem, da bi pravčasno prejela obvestila o vseh premikanjih čet. Policija je odpirala zasebna pisma, po-
sred se je prisluškovalo, vsakdo je trosil svoje "posebne" infor-
macije, ki so bile čisto gola pro-
paganda. To je bila takrat "har-
monija" med zavezniški, ki so bili ravno končali vojno, v kateri je šlo vsem za obstoj. Ta-
ko daleč je prišlo, da so v janu-
arju leta 1815 Angleži, Francozi in Avstriji sklenili tajno zvezo proti Rusiji.

Do vojne pa tudi takrat ni prišlo. Razmerje in ravnotežje se je kmalu toliko razčistilo, da je postalo mogoče skleniti mirovno pogodbo, ki je ostala v veljavi — z malimi spremembami — skoraj stoletje. Res je, da leta 1915. Takrat ni bilo takih revolucionarnih gibanj in groženj kot danes. In kar je bil takrat le čisto evropski problem ravnotežja, je danes vprašanje ravnotežja sil na vsem svetu.

V bistvu pa je vendar isto. Ta-
krat kot danes je bil porazen o-
svet, ki je stremel za svetov-
nim gospodarstvom in danes kot takrat si prizadevajo zavezniški države v rokah čim več pridobiti. To se pripetilo vedno po vseh velikih koalicijskih vojnah, in je redko povzročil nov oborožen boj.

Malo je verjetno, da bi želeli

Vloga javnosti v delovanju Rdečega križa

Rdeči križ izraža s svojim delovanjem ljudsko voljo do medsebojne pomoči. Da je tako najlepše, priča rekord sodelovanja javnosti v raznih aktivnostih Ameriškega rdečega križa tekom II. svetovne vojne.

Ljudstvo je darovalo za Rdeči križ v denarju. Preteklo leto je vprašal Rdeči križ ameriško javnost za \$200.000.000 v svrhu nadaljnjega delovanja ter izvajanja svojega programa doma in preko morja. Ljudstvo se je odzvalo in prispevalo \$325.000.000.

Ljudje so tudi darovali kri. Ko je Rdeči križ apeliral za kri, se je oglasilo pri krajevnih postojankah Rdečega križa na tisoče ljudi, ki so bili pri volji dati pajnt krvi za pomoč ranjenim in bolnim vojakom — vsega skupaj so ljudje darovali preko 13.000.000 maselcev (pajntov) krvi.

Mnogi so prispevali svoj čas. Več kot dva in en četrt milijona žen, deklet, mater, očetov in otrok se je priglasilo za delo pri izvajanju programa Ameriškega rdečega križa. Zenske, mnoge od katerih so imele na svojih plečih skrb za dom in družino, so navzlic temu producirale 680.000.000 obvez ter preko en milijon raznih oblačil. Za vo-
jake preko morja so prostovoljni delavci in delavke napravile 6.000.000 takozvanih "kits" ali vrečic s toaletnimi in drugimi potrebščinami. Za vojne ujet-

nike se je spakiralo skoro 13.000.000 zavojev.

Kjerkoli je udarila povodenj, tornado, hurikan ali požar, so se ljudje odzvali ter dali Rdečemu križu na razpolago svoj čas, da se je mogla izvesti obnova uničenih krajev ter nuditi ljudem v prizadetih krajih pomoč. Prostovoljni delavci so pomagali pri evakuaciji prebivalcev, izvozu pohištva, živine itd. Dalje so nudili pomoč pri prevažanju in dostavljanju zalog ter pri reševanju ponesrečenih in ranjenih. V zasilnih taboriščih so tudi pomagali s pripravljanjem hrane ter drugimi posli. Tekom vojne dobe je Ameriški rdeči križ pomagal 504.200 žrtvam naravnih katastrof in požarov, katerih je bilo vsega skupaj 889.

In v bolnišnicah širom dežele so prostovoljni delavci pomagali Rdečemu križu pri nujenju pomoči ranjenim in bolnim ter okrevajočim vojakom. Deset-tisoče prostovoljnih delavcev in delavk je pod nadzorstvom Rdečega križa nudilo najraznvrstnejšo pomoč v vojaških in drugih bolnicah. Mnogi so se prijavili za domačo službo Rdečega križa ter so preiskovali domače zadeve in različne težave, ki so jih imeli vojaki ali pa njih domači tekom vojne dobe, ozir. tekom vojakovega službovanja.

Spet drugi prostovoljci, ki jih je Rdeči križ pritegnil v svoj krog delovanja tekom zadnje svetovne vojne, so pomagali s postrežbo vojakom v raznih centrih za oddih in zabavo, tako v bolnicah kot v središčih, od koder so vojaki odhajali preko morja. Nekateri so dali svoj prosti čas na razpolago krajevnim bolnišnicam, posebno žene in dekleta, ki so pomagale bolničarkam, pa tudi moški, ki so nudili prostovoljno pomoč pri postrežbi bolnikov in sličnih poslih.

Milijone posameznikov je dajalo svoj čas na razpolago brezplačno, da je bilo mogoče izvesti široko zasnovan program Rdečega križa v vojnem času ter da se je zbral potreben denar za izvajanje istega.

V miru kot v vojni pa Rdeči križ nadaljuje svoje delo in isto-tako se nadaljuje delo podpore Rdečemu križu in njegovim namenom. Prostovoljni delavci in delavke so še vedno na razpo-lago v bolnišnicah ali za slučaj nesreč in katastrof. V nekat-

Velik uspeh enomesečnega tekmovanja delavcev železniške uprave v Zagrebu

V enomesečnem tekmovanju so delavci železniške uprave v Zagrebu dosegli velike uspehe. Pri popravilih lokomotiv so zvišali produktivnost dela za 63 odstotkov v razmerju do povprečja v razdobju september-november preteklega leta. Delavnice za popravilo vagonov so izvršile 114 popravil na tovornih vagonih proti 93 v preteklem razdobju in 76 popravil na potniških vagonih proti 66 v preteklem razdobju. Sedaj so proizvodnjo zvišali za 49 odstotkov. Kurilnica je imela lepe uspehe pri zmanjšanju zakasnitev vlakov.

Delavci papirnice na Sušaku pozivajo tovariše v Zagrebu na tekmovanje

Na množičnem sestanku delavcev papirnice na Sušaku so razpravljali o nalogah, ki stoje pred delavci v tem letu. Ob tej priliki so obširno obravnavali vprašanje zvišanja proizvodnje. Delavci so obljubili, da bodo z vsemi silami delovali pri zatiranju tihotapstva in špekulacije. Na predlog 65-letnega Fausta Sikića, delavca iz papirnice, so z navdušenjem sprejeli sklep, da se pozovejo delavci zagrebske papirnice na tovariško tekmovanje.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)
Hitlerja, da se jima ne bi nič boljše godilo. Sicer pa sta oba ta krvoloka končala na strahot-
nen način, toda njuna smrt je bila še premala, kajti storila sta velika grozodejstva malim in velikim državam.

Ne bi bilo več kot prav, da bi zavezniški pošteno obračunali tu-
di z ostalimi nacifašisti ter s tem prekrizali račune, da se ne bi nikdar več dvignil nacifašizem. Če bodo to storili, potem bo na svetu v resnici zavladala prava demokracija. Louis Pavlitch.

rih krajih ljudje še vedno daje-
jo kri za krvno plazmo, da jo morejo dobiti potrebni civilisti. —Meseč marec je mesec Rdečega križa — ne pozabite darovati!

Killing the "Outlet Octopus"

Naš heroj ima pravo idejo... ta "Outlet Octopus" mora iti proč — ampak tega rešitev ni sekira — temveč pravilno vrežna žica.

Mogoče vaš je šele mali bebi Octopus... ampak bo zrastle ako ne bo vaša žica pravilno vrežena. Ne le, da so "dvojni vtičalniki na dvojni vtičalnikih" nevarni, temveč so tudi nevarni. Mislite si kako morajo te male žice zadaj za vtičalniki nositi toliko tovara.

Preprečite prepočasno gretje in nepravilno delujočo opremo. Pravilno razpeljana žica pomeni, nehanje ugaševanja luči... nič več "Outlet Octopuses". Imeli boste dovolj ugodnih vtičalnikov — in ne več "hoje v temi" — pomnožena križišča vam bodo podaljšala svetlobo.

V vašem sedanjem ali bodočem domu vredite načrt tako, da boste imeli dovolj električne žice, da vam bo vaša električna oprema boljše služila. Pogovorite se z nami o pravilni napeljavi električne žice, ali pa z vašim kontraktorjem še danes.

PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS

USTAVA FEDERATIVNE LJUDSKE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Drugi del DRŽAVNA UREDITEV

(Nadaljevanje)

84. člen

Člani vlade FLRJ so kazensko odgovorni za kršitev ustave in zakonov pri opravljanju svoje službe.

Odgovorni so za škodo, ki jo prizadenejo državi z nezakonitim delom.

Natančnejše določbe o odgovornosti članov vlade FLRJ predpisuje zvezni zakon.

85. člen

Ministri vlade FLRJ vodijo panoge državne uprave, ki spadajo v pristojnost Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Ministri Zvezne vlade, predsednik zvezne nar-
tne komisije in predsednik zvezne kontrolne komisije izdajajo na osnovi zveznih zakonov, uredb, navodil in odredb Zvezne vlade in za-
radi njihovega izvajanja pravilnike, navodila in odredbe.

Ministri skrbijo za pravilno izvrševanje zvez-
nih zakonov, uredb, navodil in odredb Zvezne vlade in so odgovorni za njihovo uporabljanje v panogi državne uprave, ki jo vodijo.

86. člen

Ministrstva vlade FLRJ so obvezna ali zvezno-republiška.

Obvezna ministrstva so: ministrstvo za zunanje zadeve; ministrstvo za narodno brambo; ministrstvo za promet; ministrstvo za po-
morstvo; ministrstvo za pošto; ministrstvo za zunanjo trgovino.

Zvezno-republiška ministrstva so: minist-
stvo za finance; ministrstvo za notranje zade-
ve; ministrstvo za pravosodje; ministrstvo za industrijo; ministrstvo za rudarstvo; ministrstvo za trgovino in preskrbo; ministrstvo za kmetij-
stvo in gozdarstvo; ministrstvo za delo; mini-
strstvo za gradnjo.

87. člen

Obvezna ministrstva upravljajo praviloma po lastnih organih določeno panogo državne uprave neposredno na vsem področju Federa-
tivne ljudske republike Jugoslavije.

Obvezna ministrstva lahko imenujejo za opravljanje poslov lastne pristojnosti svoje po-
oblaščenice pri vladah republik in lahko usta-
navljajo oddelke in odseke pri ljudskih od-
borih.

88. člen

Zvezno-republiška ministrstva vodijo določe-
ne panoge državne uprave posredno po ustreznih ministrstvih v ljudskih republikah; nepo-
sredno pa lahko upravljajo samo določene po-
se, podjetja in ustanove obdržavnega po-
mena.

89. člen

Pri vladi FLRJ so komiteti na področjih pro-
svete in kulture, ljudskega zdravstva in social-
nega skrbstva, zaradi splošnega vodstva teh pa-
nog državne uprave.

Taki komiteti se lahko ustanovijo tudi za druge državne uprave.

IX. POGLAVJE

NAJVIŠJI ORGANI DRŽAVNE OBLASTI LJUDSKIH REPUBLIK

90. člen

Vrhovni organ državne oblasti ljudske repub-
like je ljudska skupščina republike.

Ljudsko skupščino republike volijo državljani republike za štiri leta po predpisih ustave in zakonov republike.

91. člen

Ljudska skupščina republike izvršuje v ime-
nu ljudstva suverene pravice republike po usta-
vi republike v skladu z ustavo FLRJ. Ona iz-
vršuje vse posle, ki so v pristojnosti republi-
ke, kolikor po ustavi republike niso preneseni v pristojnost prezidija ljudske skupščine repub-
like ali vlade republike.

92. člen

Zakonodajno oblast v republiki izvršuje iz-
ključno ljudska skupščina republike.

93. člen

Ljudska skupščina republike voli za vodstvo se-
j predsednika, podpredsednika in sekretarje.

94. člen

Ljudska skupščina voli prezidij ljudske skup-
ščine republike, ki sestoji iz predsednika, ene-
ga ali več podpredsednikov, sekretarja in čla-
nov, katerih število določa ustava republike. Pristojnost prezidija ljudske skupščine repub-
like določa ustava republike.

95. člen

Ljudska skupščina republike imenuje in raz-
rešuje vlado republike.

X. POGLAVJE

ORGANI DRŽAVNE UPRAVE LJUDSKIH REPUBLIK

96. člen

Najvišji izvršilni in upravni organ državne oblasti ljudske republike je vlada ljudske republike.

Vlada ljudske republike je odgovorna ljudski skupščini republike in ji polaga račun o svojem delu. Med dvema zasedanjima ljudske skup-
ščine je vlada republike odgovorna in polaga

račun o svojem delu prezidiju ljudske skupšči-
ne republike.

97. člen

Vlada republike dela na osnovi ustave FLRJ, ustave republike, zveznih zakonov, zakonov republike in na osnovi uredb, navodil in odredb Zvezne vlade.

Vlada republike izdaja uredbe za uporabo zveznih zakonov, zakonov republike, uredb, na-
vodil in odredb Zvezne vlade; izdaja uredbe po zakonskih pooblastilih in navodila in odredbe zaradi izvrševanja zveznih zakonov in zakonov republik in kontrolira njihovo izvajanje.

98. člen

Ministri republike imajo pravico na podlagi zveznih zakonov, zakonov republike, uredb, na-
vodil in odredb Zvezne vlade in vlade republi-
ke in zaradi njihovega izvrševanja izdajati pra-
vilnike, odredbe in navodila.

Ministri republike skrbijo za pravilno izvrše-
vanje zveznih zakonov, zakonov republike, u-
redb, navodil in odredb Zvezne vlade in vlade republike.

99. člen

Ministrstva republike so zvezno-republiška ali republiška.

100. člen

Zvezno-republiška ministrstva v ljudskih republi-
kah vodijo določene panoge državne uprave in opravljajo poleg poslov lastne pristojno-
sti tudi posle zvezno-republiških ministrstev Zvezne vlade po njihovih pravilnikih, navodi-
lih, odredbah in odločbah.

101. člen

Republiška ministrstva vodijo samostojno določene, v pristojnost ljudske republike spa-
dajoče panoge državne uprave.

102. člen

Ministrstva republike določa ustava republi-
ke v skladu z ustavo FLRJ.

Prezidij ljudske skupščine republike lahko menja, spaja ali odpravlja ministrstva v skladu z ustavo FLRJ, ustavo republike, zveznimi za-
koni in odloki Prezidija Ljudske skupščine FLRJ.

XI. POGLAVJE

ORGANI DRŽAVNE OBLASTI AVTONOMNIH POKRAJIN IN AVTONOMNIH OBLASTI

103. člen

Pravice in področje avtonomije avtonomnih pokrajin in avtonomnih oblasti določa ustava republike.

104. člen

Statut avtonomne pokrajine oziroma avto-
nomne oblasti izda v skladu z ustavo FLRJ in ustavo republike najvišji organ državne obla-
sti avtonomne pokrajine ali avtonomne oblasti, potrdi pa ga ljudska skupščina republike.

105. člen

Najvišji organ državne oblasti avtonomne po-
krajine je Ljudska skupščina avtonomne pokra-
jine, ki jo volijo državljani avtonomne pokraji-
ne za dobo treh let in ki se sestaja po določbah ustave republike.

Ljudska skupščina avtonomne pokrajine voli Glavni izvršni odbor avtonomne pokrajine kot svoj izvršilni in upravni organ.

106. člen

Najvišji organ državne oblasti avtonomne oblasti je Oblastni ljudski odbor, ki ga volijo državljani avtonomne oblasti za dobo treh let in ki ima svoje skupščine po določbah ustave republike.

Oblastni ljudski odbor voli kot svoj izvršilni in upravni organ Oblastni izvršilni odbor.

XII. POGLAVJE

ORGANI DRŽAVNE OBLASTI UPRAVNO-TERRITORIALNIH ENOT

107. člen

Organi državne oblasti krajev (vasi, manjših mest), okrajev, mestnih četrti, mest, okrožij in oblasti so ljudski odbori.

Ljudske odbore krajev volijo državljani za dobo dveh let, ljudske odbore okrajev, mestnih četrti, mest, okrožij in oblasti pa volijo državljani za tri leta.

Ljudski odbori okrajev, mestnih četrti, mest, okrožij in oblasti imajo svoje redne skupščine ob času, ki ga predpisuje ustava ljudske republike.

108. člen

Ljudski odbori vodijo delo podrejenih upra-
vnih organov in gospodarsko ter kulturno iz-
gradnjo v svojem območju, zagotavljajo zaščito javnega reda, spoštovanje zakonov in pravic državljanov; ugotavljajo svoj proračun.

Ljudski odbori izdajajo v svoji pristojnosti splošne predpise (odloke) na osnovi zvezne usta-
ve, ustave republike, zveznih zakonov, zakonov republike in splošnih predpisov višjih organov državne oblasti.

109. člen

Ljudski odbori se morajo pri izvajanju sploš-
nih in krajevnih nalog opirati na pobudo in ši-
roko udeležbo ljudskih množic in na organiza-
cije delovnega ljudstva.

(Se nadaljuje.)

LEV N. TOLSTOJ:

KAZAKI

KAVKAŠKA POVEST

Iz ručine prevle
JOSIP KNAFLIČ

(Nadaljevanje)

"Povej ji!" je vzkliknil. "A res, Nazarka govori resnico; bilo je uradno pismo; saj on zna brati in pisati. Res," in iztegnil se je, da bi objel drugo deklico po vrsti.

"Kaj si tako nadležen, ti grdin!" je smeje zavrnila rdeča, okrogločelna Ustjenka in zamahnila po njem.

Kazak se je umaknil in bi bil skoro pal. "Le pogledj; pravijo, da dekleta niso močna; kmalu bi me bila ubila."

"O ti smola, vrag te je prinesel iz kordona," je rekla Ustjenka, se obrnila od njega in vnovič prhnila od smeha. "Ali si hotel prepasti Abreka? Ta bi te bil zrezal in bilo bi tudi najbolje."

"Gotovo bi jokala za njim!" se je zasmel Nazarka.

"Kajpak, še jokala!" "Vidiš, niti hudo ji ni. Ali bi jokala, Nazarka, a?" je dejal Jergušov.

Lukaška je ves čas molče gledal Marjanko. Njegov pogled je deklico očividno spravljal v zadrego.

"Slišiš, Marjanka," je dejal in stopil bliže k njej, "kaj so res postavili k vam častnika?"

Marjanka, kakor vedno, ni odgovorila takoj in je počasi povzdignila oči h kazaku. Lukaška se je smejal z očmi, kakor bi se bilo nekaj posebnega, nezavisnega od razgovora, dogodilo ta čas med njim in deklico.

"Da, njim je dobro, ko imajo dve izbi," se je vmešala namesto Marjanke starka. "A tukaj k Fomuškinovim so dali tudi enega njih častnika; ta, pravijo, je zastavil vso hišo s svojimi rečmi, in zdaj se Fomuškin s svojo družino ne ve djati nikamor. To je že od sile; celo tolpo so nam prignali v vas! A kaj hočeš napraviti!" je rekla. "In kako črno kugo nam narede tukaj!"

"Pravijo, da nam postavijo most čez Terek," je dejala neka deklica.

"A meni so pravili," se je oglasil Nazarka in stopil k Ustjenki, "da bodo izkopali jamo in posadili noter dekleta zato, ker ne marajo mladih fantov." In zopet je po svoji ljubi navadi zagibal s kolenom, vsled česar so se vsi zakrohotali. Jergušov pa se je takoj spravljal objemat staro kazakinjo, izpuštili Marjanko, ki je sledila v vrsti.

"Zakaj ne objameš Marjanke? Vse po vrsti!" je vpil Nazarka.

"Ne, moja stara je slajša," je vzkliknil kazak in poljuboval branečo se starko.

"Zaduši me bo!" je kričala in se smejala.

Umerjeni topot korakov na koncu ulice je prekinil smeh. Trije vojaki v plaščih, s puško na rami, so šli zamenjat stražo k četni blagajni. Frajtar, star vojak z redovi na prsih, je srdito pogledaval na kazake in tako peljal vojake mimo, da sta se Lukaška in Nazarka, ki sta stala na sredi ceste, morala umakniti. Nazarka je stopil na stran, a Lukaška je samo zamežiknil, jim pokazal široki hrbet in se ni ganil z mesta. "Ljudje stojte tukaj, pojdite okoli," je rekel in samo po strani in zaničljivo pomignil vojakom.

Vojaki so šli molče mimo, v taktu udarjajoč s škornji po prašni cesti.

"Ali France je padel zaradi graščinskih njiv..."

Ivan Potrč

Dragi—, oprostite, da Vam pišem, da Vas nadlegujem. Ime mi je Marija Klavž, doma sem iz Lončev na Stajerskem. Ne bi hotela biti nadležna, zmlada sem se navadila skromnosti in trdega življenja. V baji ni bilo nikoli kruha na pretek. Lahko bi zapisala, da smo bili otroci večkrat bit kakor siti, a s tem nikakor ne bi hotela zapisati, da nas oče ni ljubil. Tak je bil, dokler je živel, da bi nam pozidal zlate gradove, kakor pravimo, pa se mu je vsaka stvar pod rokami izmakala. Preživel je dosti težkih časov, dokler ni omagal ter se zapil. Začel nas je tepsti. Nas otroke in mater. To je bilo tako, ker se je tudi mati napila, če je prišla do pijače. Začela sta se prepirati, kar pa se je po navadi končalo s pretopom. Najhujše je bilo takrat—bilo je neko nedeljo popoldne, leto dni, preden se je oče izgarjal za tisto bajto, dobro se še spominjam—ko mu je mati v pianosti oponesla zaradi graščinskih njiv. Zdivjal je hipoma; mislil smo, da jo bo ubil—mater. Dobro, da smo bili otroci takrat že veliki, da smo ju ločili. Zagotovo bi se ubila.

Ali vi gotovo ne veste, kaj sta imela zaradi graščinskih njiv. To vam moram pojasniti, saj

Marjanka se je zasmejala in za njo vse deklice.

"Ti nališpani fantiči!" je dejal Nazarka. "Kakor cerkveni pevci dolgosuknježi!" In oponašajoč jih, je pomarširal po cesti.

Zopet so vsi udarili v smeh.

Lukaška je stopil počasi k Marjanki.

"Kje pa stanuje pri vas častnik?" je vprašal.

Marjanka je pomišljala.

"V novo hišo smo ga pustili," je povedala.

"Kaj je star ali mlad?" je vprašal Lukaška in se usedel k deklici.

"Ali sem ga mar vprašala?" je odvrnila Marjanka.

"Šla sem mu po vino in sem ga videla sedeti s stricem Jeroškom pri oknu; tak rdečelasec je. A robe so pripeljali s seboj cel voz."

In povesila je oči.

"Kako sem vesel, da sem se mogel odtrgati od kordona!" je rekel Lukaška, se pomaknil na klopi bliže k deklici in ji venomer gledal v oči.

"Ali si prišel za dolgo?" je vprašala Marjanka z nalahkim smehljajem.

"Do jutra. Daj mi par buč!" je dostavil in pomolil roko.

Marjanka se je zasmejala po vsem obrazu in odpela vratnik srajce. "Ne vzemi vseh," je rekla.

"Res, zmeraj mi je bilo dolgčas po tebi, Bog ve da," je rekel z zadržano-mirnim glasom Lukaška in vzel pečkovo izza dekličinih nedrij; nato se je nagnil še bliže k njej in jej šepetaje jel govoriti nekaj in oči so se mu smejale.

"Ne pridem, zdaj pa veš!" je naenkrat glasno rekla Marjanka in se obrnila od njega.

"Res... Kaj sem ti hotel reči..." je zasepetal Lukaška. "Pri Bogu! Pridi no, Mašenka."

Marjanka je odmajala z glavo, a se smejala.

"Sestrica Marjanka! Sestrica! Mamica te kliče k večerji!" je zavpil Marjankin mali brat, ki je bil prišel k kazakinjam.

"Precej pridem," je odvrnila deklica. "Le pojdi, ljubček, pojdi sam; precej pridem."

Lukaška je vstal in privzdignil kučmo.

"Kakor kaže, moram tudi jaz domov, to bo najbolje," je dejal. Delal se je ravnodušnega, a je komaj mogel zadržati smehljaj. In izginil je za vogalom hiše.

Med tem se je bila noč že popolnoma zgrnila nad vasjo. Svetle zvezde so žarele na temnem nebu. Po ulicah je bilo temno in prazno. Nazarka je bil ostal s kazakinjami na klopi in slišal se je njih smeh. Lukaška pa, ki je bil odšel s mirnim korakom od deklet, se je potuhnil kakor mačka in stekel naenkrat neslišno, držeč opletajoči se kindzal, ne domov, temveč proti praporščakovemu domu. Ko je bil pretekli dve ulici in zavil v stransko ulico, je privzdignil čerkesko in se vsedel na zemljo, v senici plota. "Da bi te, ti praporščakova!" si je mislil o Marjanki. "Niti malo pošaliti se noče, ta vrag! A le počakaj."

Koraki bližajoče se ženske so ga vzdramili iz misli. Prisluškoval je in se smejal sam seboj. Marjanka je povešene glave, naglih in enakovrednih korakov, prihajala naravnost proti njemu in tolkla s šibo po koleh plota. Lukaška se je vzdignil. Marjanka se je zdržnila in obstala.

(Dolje prihodnjič)

za vse lonjške kajzarje. To pa so mu zamerili. Ne kajzarji, pač pa graščina mu je zamerila z vsemi vaškimi bogataši vred. Vrgli so ga iz agrarnega odbora, se pobotali s kajzarji za zapuščeno krpno zamočvirjenega graščinskega sveta. Oče ni hotel upogniti hrbta, zato so mu še tisto pojele — bil je revolucionar. Pozneje je kupil našo bajto ter se do smrti zadolžil. Skrajja je garal, z leti pa je obupal in začel piti. Bil je dober človek, mati mu je lahko marsikaj rekla, tudi v jezi—ali nikoli se ne bi smela ponorečevati iz njega zaradi graščinskih njiv.

Vidite, graščinske njive so one, zaradi katerih vam pišem danes tudi sama. Tako se mi zdi, kakor da se je življenje nas Klavžev na življenje in smrt povezovalo s temi njivami. Tudi jaz Klavževa, hči svojega očeta sem. Zgodilo se mi je, da sem se za hip pustila premotiti—prav za prav zaradi teh njiv.

Imela sem fanta, tako vesel in dober fant je bil, ime mu je bilo France. Preden je odšel v partizane, mi je dejal, naj bom brez skrbi... Ni se mi treba bati zase, naj se zgodi, kar se hoče.

"Ko se vrnem," je dejal in mi sveto objubil, "bo drugače z graščinskimi njivami, kakor je bilo takrat, ko se oče začel delati revolucijo. Ko se vrnem, bo rešeno tudi to, za kar se je boril tvoj oče—graščinske njive si bomo vzeli sami..."

Verjela sem mu, že zaradi spomina do očeta sem mu verjela. Ali France se ni več vrnil, padel je. Padel je, predno sva se mogla poročiti. Ostala sem sama z otrokom. Tu se pa prav za prav začne moje pismo, zaradi tega vam pišem. Takrat sem se bala—tako boječa sem, ker me je doslej življenje še vedno opeharilo—da mi mogoče ne bodo dali nikakšne pravice na agrarno zemljo. Moj fant je bil sicer partizan, padel je prav za prav zaradi zemlje, zaradi graščinskih njiv, ali kaj se jaz kajzarska reva razumem na tiste zakone. Ko so naši zmagali, sem bila vsa srečna—vedela sem, da so graščinske njive naše. Ali odkar sem se oglasila na odboru, se je zalezal strah vame; zblala sem se, da ne bo ničesar zaradi graščinskih njiv. Sekretar na odboru me je pogledal, mene in otroka v naročju, in skoraj zmignil z rameni. Takoj sem videla, da ni nič prepričan, da bi mogla imeti tudi jaz kakšne pravice na graščinske njive. Najprej je zmignil z rameni zaradi otroka, nič ni vedel, ali bi imel tudi otrok pravico na njive, saj je nezakonski, pa čeprav je bil njegov oče partizan; drugič je zmignil sploh zaradi tega, če meni pritiče agrarna zemlja. Privlekel je od nekega neke časopise in neke zakone. Vlačil je s prstom po papirju in po zakonih in vedno bolj posmrkaval. Nič, prav nič ni razvidno iz zakonov, mi je dejal. Na naš plot sredi vasi pa so zapisali z velikimi črkami: ZEMLJO TISTEMU, KI JO OBDOLUJE!

Saj to je tisto, kar me moti, zaradi česar vam pišem. Glejte, jaz sem se vso mladost pehal po tujih njivah, z očetom in z vsemi svojimi brati in sestrami sem se pehal, tudi France se je pehal—ne zase, ampak za tuje ljudi; potlej je šel France v partizane, da bi se enkrat dokopali do zemlje, da bi razveselili očeta v grobu; prišel je čas, ko so napisali na plot one besede — sekretar našega krajevnega odbora pa ne more razbrati iz tistih zakonov, da bi imela jaz pravico do zemlje. Kako je to, pojasnite mi to, zato vam pišem, zato vas nadlegujem.

Nisem se dala kajpada kar tako odpraviti na odboru, še in še sem prišla in jih nadlegovala. Človek, ki je pred vojno rad kričal po vasi, ko se je napil, da je komunist, čeprav pozneje ni odšel v partizane, kakor moj France, ki ni nikoli kričal, ta človek torej, ki je danes sekretar, je odšel med tem v mesto, da bi mi mogel povedati kako je z mano, kako je z graščinskimi njivami, kakor je z agrarno reformo nasploh. Vrnil se je ter mi dejal, naj nimam skrbi zaradi otrokovih pravic, ker je nova država demokratična. "E," je dejal, "vidiš, zdaj smo komunisti na vladi!" Ko pa sem ga takoj zatem povprašala, kako bo z graščinskimi njivami, mi ni vedel nič pravega odgovoriti. Izpletel je nekaj, kakor da si v mestu sami niso na jasnem, kaj in kako bi naj z agrarno reformo. Tako se mi je zazdelo, kakor da jim je v nadlegu, v napoto... Zblala sem se, vidite zato vam pišem.

Govorila sem s predsednikom krajevnega odbora. On je posestnik. Ima veliko hišo in dve viničariji. Mi smo že od nekdaj delali pri njem. Pol življenja smo prebili na njegovem. V vasi pravijo, da je najbolj pameten kmet, kar jih je v okolišu. Zato ima tudi lep grunt. Ali, ko sem govorila z njim zaradi graščinskih njiv in morala poslušati njegovo izgovorjanje zaradi graščinskih njiv, sem se znenada spomnila na očeta. Tako mi je postalo tesno pri srcu, zblala sem se, da bom planila v jok. A nisem. Govoril pa je nekaj o tem, da zdaj ni več vojska in revolucija, da živimo, hvala bogu, znova v mirnih časih, da je začel znova vladati zakon, da bomo morali skratka počakati zaradi graščinskih njiv. Govoril je, da ima tiste njive na graščinskem zdaj likvidator, da je postavila likvidatorja oblast, in da je navsezadnje sploh vprašanje, če se bodo graščinske njive delile. Vsak pameten človek mora vedeti, je dejal, da bi bila večja revščina na svetu, če bi razkosali takšno lepo zemljo. Začel je pripovedovati nekaj o podržavljenju.

Oprostite, jaz se zdaj nič več ne spoznam. Graščinske njive, ki so bile, ko smo zmagali, prav za prav že naše, nam postajajo znova tuje. Nekakšnega likvidatorja so postavili tja, pa so se

graščinske njive znova pomaknile daleč proč, da skoraj ne upamo misliti več na nje.

Bojim se, da je to zaradi našega sekretarja, ki je sicer vedno kričal, da je boljševik, ki pa to nikoli ni bil. Bojim se, da je tako zaradi predsednika. On je pač posestnik. Dovolj zemlje ima, lahko se boji, če bi začeli bogatim jemati zemljo in jo dajati revnim. Bojim se, da se mi ne bi zgodilo, kakor se je očetu. Da bi mi potlej ležale graščinske njive ko kamen na prsih. Otroka imam, nikoli ne bi mogla pozabiti te krivice. Zdelo bi se mi, oprostite, da je France padel za svobodo sicer, ali ne za našo svobodo, za svobodo revnik kajzarjev, ki smo že od nekdaj sanjali o graščinskih njivah.

Bojim pa se končno tudi zaradi tega, da se ne bi zgodilo, kakor takrat z očetom—zaradi naših kajzarjev. Ti mi pravijo, ko jim očitam, zakaj smo izvolili v odbor posestnika, in za sekretarja onega pijanca, da se je ob graščini dalo živeti, da je dajala že od navedenega zemljo v najem, da je še bolj plačevala siromake. Skoraj docela so se dali prepričati posestniku, ki pravi, da ne bodo mogli vsi dobiti zemlje. Bojda nas je preveč revežev, bojda ne bi imela država od samih revežev nikakšne koristi.

Vidite, čutim, da tu nekaj ni v redu, da bi bilo treba zbrati kajzarje in poštenjake na vasi in vreči odbor—all saj ste videli, kako se naši križarji pustijo prepričati. Tako vam moram zapisati, če sem izgubila vero v naš odbor, nikakor nisem zgubila vere v našo oblast. Moj France je dal svojo kri za njo... Za njo in tudi za graščinske njive.

Ali ne bi bilo najbolje vreči odbor in postaviti našega, takšnega, ki se bo boril za naše pravice, takšnega, ki bo razumel besede na plotu kakor pomenijo, ne pa da bo hodil iskati razloge za zdravo pamet med paragafe in spravevat v mesto?

Tako bo prav, ali ne.

Pozdrav! Marija Klavž, kajzarka iz Lončev. —Po Kmetakem Glasu.

Razni mali oglasi

GIRLS & YOUNG WOMEN
For Light Factory Work

Good Pay
Steady Job
20th CENTURY PLASTIC CO.
4047 Roosevelt Rd.

WINDOW WASHER
EXPERIENCED
All equipment furnished. Steady work. 90c per hour to start. 1 1/2 blocks to Grand Ave. car.
NORTH PIER TERMINAL CO.
509 E. Illinois St.

GENERAL OFFICE
WORKER
NEEDED AT ONCE
Also do
Typing and Filing
Good Starting Salary
Permanent Position
Phone: LAF 9800

Thompson Hayward
Chemical Co.
1838 W. 33rd Street

Dictaphone Operators
TYPISTS
I.B.M. KEY PUNCH OPERATORS
CALCULATOR OPERATOR
GENERAL OFFICE CLERKS

Permanent positions
5 day week
Pleasant working conditions

Western Adjustment
and Inspection Co.
Room 2037. 175 W. Jackson Blvd.

GIRLS
General Binding Work
WE WILL TRAIN YOU
REVISED HIRING RATES

Highest rates for experienced
7:15 A.M. to 3:45 P.M.
3:45 P.M. to 12:15 A.M.
10:45 P.M. to 7:15 A.M.

STEADY EMPLOYMENT

W. F. Hall Printing Co.
4800 W. Diversey

BOYS
55c per Hour
FULL TIME
DAY OR EVENING WORK

WESTERN UNION
TELEGRAPH CO.
417 S. La Salle Street

Razni mali oglasi

Vstavi bodoče bolečine
HRBTOBOLA

Za prijetno olajšanje poskusite čisti, moderni in preizkušeni način, ki pomaga pri navadnem hrbitobolu. Samo porabite en velik Johnson BACK PLASTER ravno na bolečem prostoru. To je milo zdravilo in prijetno GREJE vaš hrbit, olajša bolečine in okorelosti. Gorki flanelasti pas odpravi mrzloti, pasove in obvez. Dobro obkusi. Izdelan pri Johnson & Johnson. Dobi se v vseh lekarnah.

Johnson BACK PLASTER

PEKI ZA KRUH

prve in druge roke

Delo na benču

za kruh in žemlje

Pomoč za torte

DOBRA PLAČA - STALNO DELO

NEDELJI SE NE DELA

ASKOW'S BAKERIES

1216 E. 53 Street

GIRLS AND WOMEN NEEDED AT ONCE

OPERATORS

Experienced on

POWER MACHINES

ON UNDERWEAR

HIGHEST WAGES PAID

Very clean, light factory

Steady positions

American Maid Co.

847 W. Jackson

BRICKLAYERS

6 DAYS A WEEK

31st St. & Indiana Harbor Belt

R. R.

La Grange Park, Ill.

L. B. Strandberg

& Son

WABASH 4553

POWER SEWING

Machine Operators

LIGHT, EASY WORK

5-DAY WEEK

Opportunity for advancement

BEST PAY

See Mr. Brown

BENNETT LONDON WEB CO.

2430 N. Oakley Ave. Bru. 4720

Assembly and Kick

Press Operators

100 Women Needed

If you want a good permanent job

on Day or Night Shifts, with comfortable working conditions—

We can furnish you with a job

that you will like, because of High Starting Wages and Frequent Raises.

ACT NOW

1621 Walnut Street

Near Lake & Ashland

HAYMARKET 4050

Extension 10

HERE'S HOW

You can be an early

owner of the

NEW 1946

De Soto or Plymouth

Trade Your Car NOW at

TODAY'S High Price. It

May Be Worth Cash Plus

a NEW CAR

C. R. Diedrich Mtr.

AUTH. DE SOTO OR

PLYMOUTH DEALER

3161 N. CLARK BUC. 3230

OPEN EVENINGS

GIRLS—WOMEN

NO EXPERIENCE NECESSARY

Light Factory Work in Pleasant Surroundings

Good chance to learn a trade

E. EDELMANN & CO.

2332 LOGAN BLVD.

MEN & EX-SERVICEMEN!

LIGHT FACTORY WORK

48 hour week, time and half over 40 hours. Attractive Pay

Apply

AUTO PARTS & MFG. CO., INC.

1920 S. MICHIGAN

Razni mali oglasi

MAIDS

\$107.00 Per Month

Uniforms furnished

Excellent working conditions

Sherman Hotel

CLARK & RANDOLPH

WOMEN

for Wiring and Racking

Experience not necessary

Day or Night Shifts

CHROME-RITE CO.

4534 West North Ave.

YOUNG SLOVEN BOY

For

OFFICE & CLERICAL WORK

Excellent